

כיתה בלי הדתה

מדריך כיס להורה החילוני • ארגז כלים למאבק בהדתה במערכת החינוך הממלכתית - מגן הילדים ועד התיכון

ככל שנה, גם בשנת הלימודים תשפ"ג, אנו מגישים לכם, ההורים, מידע מעודכן במטרה להבטיח לילדיכם - תלמידי ותלמידות מערכת החינוך הממלכתית - חינוך ראוי ונטול הדתה. רוצים להפסיק את ההדתה בחינוך הממלכתי? זה בידיים שלכם. משרד החינוך לא יפסיק זאת מיוזמתו, בית המשפט לא מעוניין לטפל בנושא ובית המחוקקים אינו מתפקד. רוצים שינוי? צאו להיאבק. משהו מפריע לכם? אל תוותרו. חושבים שאפשר ונכון אחרת? אל תשארו פסיביים:

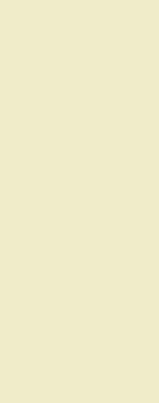
- ▶ הצטרפו לוועד ההורים הכיתתי ולהנהגת ההורים הבית ספרית.
- ▶ שתפו חברים לדעה ופעול יחד מול הנהלת המוסד החינוכי.
- ▶ הצטרפו להאתרגנות ההורים בשיבובם או הקימו כזו בעצרתנו.
- ▶ המאבק תלוי בעקשנות שלכם, ההורים, ובתפיסת ההורות שלכם, תוך מתן קדימות לזכותכם הטבעית על ילדיכם ולחובתכם המוסרית כלפיהם.
- ▶ רק בפעולה אקטיבית, ממוקדת וארוכת טווח נצליח לשנות.
- ▶ זכרו! **הפגיעה האפשרית** (ממנה אתם חוששים) ביילדיכם בשל פעילותכם שקולה כנגד **הפגיעה הממשית** המתרחשת בחדרי הכיתות ובפעילות החוץ בשעה ששומרים את מוחם בתכנים מדיניים.

זכותכם להגן על ילדיכם, כולל בתחום החינוך, היא זכות יסוד. המדינה יכולה להגביל זכות זו רק באמצעות חוק מפורש. הגן ובית הספר, ככל מוסד שלטוני, יכולים לפעול רק על פי מה שהותר להם בחוק. ככל מצב בו מתעורר ספק האם מותר למוסד החינוכי לפעול בדרך בה הוא פועל - חובת ההוכחה עליו. זכותכם לדרוש לקבל לילדיכם את הנהגות המוסדות והמפורשות - בחוקים, חוזרים או תקנות - על פיהן פועל המוסד.

ככלל, בכל אינטראקציה עם הנהלת המוסד החינוכי וסגל ההוראה מומלץ לחתור להידברות ולשיתוף פעולה, תוך הצגה אסטרטגית של הבעיה והצעת רעיונות לפתרון ולשינוי.

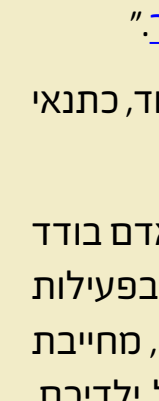
הנה לפניכם מורה דרך מרכז שינחה אתכם במאבק הציבורי. חשוב מאד להיכנס לשיחות הרלוונטיות לנושא אותו מבקשים לבדוק, או לאירועי הסכפיים שבו נתקלים בהם הדורשת, המסגור והתייחסות. הקיימים מידע רב שיישמו בהם במאבק. המסגור שלהלן לא מהווה, ואינו מחליף, ייעוץ משפטי. קובץ זה מצטרף למדריך להורה החילוני, אותו תוכלו להמשיך ולהרד מחדש מאתר שלנו.

בכל תחילת שנה דרשו לקבל לילדיכם את תכנית העבודה השנתית של המוסד החינוכי, הכוללת פירוט והבחנה בין תכנית הלימודים הפורמלית, המועברת על ידי סגל ההוראה הקבוע של המוסד, לבין פעילויות מתוכננות אותן מעבירים גופים חיצוניים. בניין תכנית הלימודים הפורמלית, המחייבת - יש בידיכם אפשרות לבקר ולפקח על חומרי הלימוד בהם נעשה שימוש ועל התכנים הנלמדים. בניין פעילויות שאינן במסגרת תכנית הלימודים הפורמלית, ומועברות על ידי גוף חיצוני - יש בידיכם אפשרות לבקר ולפקח על דרך קבלת ההחלטה לשלבן, על התכנים המועברים ועל הגוף החיצוני המפעיל, ולהביא לביטולו או לשינויו.

גורמי הדתה ודרכי פעולה:

- גופים חיצוניים - עמותות
- תרבות יהודית-ישראלית
- ספרי לימוד
- חומרי לימוד מזדמנים
- אתרי לימוד מקוונים
- אירועים וטקסים
- מפעלים - טיולים ופעילות חוץ
- סגל הוראה ואקלים בית ספרי

גופים חיצוניים - עמותות

הורים, אתם שומרי הסיף!!!

שינוי בעיית שינוי במחלוקת במדיניות משרד החינוך (מערכת גפ") הביא לכך שהשנה ייכנסו גופים חיצוניים לכיתות הלימוד כחלק מתוכנית הלימודים הכללית של המוסד החינוכי.

משרד החינוך מעביר לבתי הספר, החל מתשפ"ג, תקציב המיועד להפעלת תוכניות חיצוניות במוסד החינוכי. המשרד מחייב את בתי הספר לעשות שימוש ב-5% מתקציבם לפחות לצורך זה על פי החלוקה הבאה:

3% חינוך חברתי-ערכי, 1% תרבות יהודית-ישראלית ו-1% חיים בשותפות. אבל, זהה חשוב, המשרד מודיש כי "לגבי התוכניות במאגר, על מנהלי מוסדות החינוך להפעיל שיקול דעת מקצועי ומושבשלב לבחירת תוכניות ומענים שישולבו במוסד החינוך". מאגר התוכניות והמענים מכיל כ-18,000 תוכניות (נכון לאוגוסט 2022), וחשוב לקבל הסבר מנהלת בית הספר, ככל שיש לכך הסתייגות מתוכנית שנבחרה, מדוע נבחרה תוכנית זו ולא אחרת.

הקפידו לדרוש לקבל את תכנית הלימודים הפורמלית בתחילת השנה, ולקבל הדעה מראש על כל פעילות שאינה מועברת על ידי סגל ההוראה הקבוע של המוסד החינוכי.

לתשומת לבכם:

משרד החינוך מודיש כי: "אפשר לשלב במוסדות חינוך אך ורק תוכניות ומענים הרשומים במאגר התוכניות באחד מן המסלולים לעיל. אסור לשלב במוסדות חינוך תוכניות ומענים שאינם רשומים במאגר."

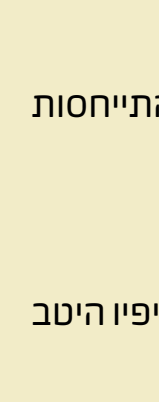
ובמשותמע - כל כניסה של אדם זר למוסד החינוכי חייבת לעמוד, כתנאי סף, בקריטריון זה.

ככלל, כל פעילות, בה יש אינטראקציה עם גופים חיצוניים - אדם בודד או עמותה; כניסה חד-פעמית או מתמשכת - בין אם מדובר בפעילות חוץ ובין אם פעילות פנים המתקיימת בתחום המוסד החינוכי, מחייבת ידוע שלכם, ההורים, וזכותכם וחובתכם, כאפטרופסים על ילדיכם, לדרוש:

1. קבלת מידע מקדים על כל פעילות העומתה ותכניה, כולל מטרתה המוצהרת.
2. התחייבות בית הספר לנוכחות ופיקוח מורה ונציג הורים בכל פעילות שבה שותף גורם זר, שאינו מסגל בית הספר, בכיתה.
3. הבהרה כיצד יבטיח מנהל המוסד שהפעילות לא תבוצע על חשבון תכנית הלימודים הפורמלית ובמסגרתה.
4. ובכל מקרה - ככל שאתם חושדים שמדובר בתוכנית מדינית, ולא הצלחתם להניא את המוסד מהפעלתה, עמדו על זכותכם להימנע מהקניית חינוך דתי לילדיכם ודרשו מנהלת המוסד פעילות חלופית ראויה לילדיכם.

השפעה על ההנהלה:

- ▶ ככל שידגל מספר ההורים המתנגדים להכנסת עמותות דתיות ולמסירת הערכי לידהן של בנות תלמידות, ויעמדו על **זכותם להימנע מהקניית חינוך דתי לילדיהם** - כך יגבר הלחץ על מנהלי המוסדות להימנע מהכנסת או להעביר את הפעילות לשעות סוף היום לבחירת ההורים המעוניינים בכך.
 - ▶ ככל שידגל מספר התלמידים שהורים מסרבים לשלם עבור תוכניות חיצוניות, שהן תוכניות רשות, ואינם מאשרים את השתתפותם בפעילות, כך יגבר הלחץ על מנהלי המוסדות לקיים את הפעילות הלא פורמלית בסוף יום, רק לתלמידים שהורים מעוניינים בה, ולא על חשבון שעות המערכת הפורמלית.
 - ▶ מומלץ לעקוב ולבדוק על חשבון אילו שיעורים במערכת השעות השבועית מתקיימות הפעילויות ולדרוש מענה מבית הספר כיצד מוחזרות שעות אלה לתלמיד. ככל שיעלה מספר ההורים הדרושים זאת כך יקשה על המוסד לקיים את הפעילות על חשבון שיעורי מערכת.
- המצב הרצוי - **אין להכניס גופים חיצוניים למוסדות החינוך וראוי להחזיר את החינוך הערכי לידי המורים והגנות**. אך לאור שינוי המדיניות וההפרטה המופקרת של החינוך הערכי, תוך מתן אפשרות לעמותות, עסקים ואנשים פרטיים להיכנס למוסדות החינוך בדלת הראשית ולקיים פעולות עם התלמידים והתלמידות, תפקידכם, ההורים, כשומרי סף, מקבל משנה תוקף.
- אנו תקווה כי מנהלים ומנהלות יבינו בעצמם את גודל הפגיעה, בראש וראשונה בהם ובמקצועיות צוותי ההוראה שלהם, וימנעו מהכנסת גופים חיצוניים לכיתות הלימוד.
- אם בכל זאת במוסד החינוכי בו לומדים ילדיכם מוכנסות תוכניות חיצוניות, חשוב לפחות לבדוק אותן כדי להבטיח צמצום הפגיעה - הן מבחינת התכנים והן מבחינת זהות המפעילים.
- אנו מבקשים את שיתוף הפעולה שלכם, ההורים, כדי לפעול להבטחת אקלים נטול הדתה במוסד החינוכי בלומדים ילדיכם. לשם כך נבקשכם להעביר אלינו לכתובת hiloniorq1@gmail.com את רשימת התוכניות שהמוסד החינוכי מתכוון להפעיל ואנו נעזר בבדיקתן.

לרשותכם:

דף הנחיה מפורט בצירוף מקבץ השאלות לשימוש מול הנהלת המוסד. ריכזו מקורות מידע בנושא מעורבות גופים חיצוניים במוסדות החינוך - תכניות חיצוניות.

תרבות יהודית-ישראלית (מורשת)

1. **מי בפועל ילמד את המקצוע?** - אין להסכים לכניסת עמותות ובלונית שירות להוראת התוכנית. ההוראה צריכה להתבצע על ידי סגל ההוראה הבית ספרי בלבד. **ראו סעיף 2.2 בחוזר המקושר**.
2. **מהו ספר הלימוד?** - ראו **ביקורת ספרים** וידעו את המורה בממצאים. הציעו להימנע משימוש בספר או לדלג על טקסטים בעייתיים.
3. **מהם התכנים שייסלמו?** - הביעו את התנגדותכם לתכנים בעלי אופי דתי-אמוני והציעו שימושי מדריך למורה של ההורה החילוני: ערכה חילונית להעשרת תוכנית הלימודים בתרבות יהודית-ישראלית.
4. **מאין נלקחו השעות להוראת התכנית?** - משרד החינוך מורה על **הקצאת 5 שעות ביסודי 55 בחטיב א אך אינו מתקצב את התוכנית במלואה. ראו סעיף 2.2 בחוזר המקושר**.
5. **איזה מקצוע נפגע בשל הוראת התכנית?** - הביעו את התנגדותכם ודרשו הקצאת שעות למקצועות החשובים לכם (אמנות, תיאטרון, מוסיקה).
6. **בידוק היטב את הפעילויות החיצוניות** אותן מבקש בית הספר להוסיף תחת חזרת "תרבות יהודית-ישראלית". תוכניות חיצוניות רבות מבוססות דת ומנגודות לערכים, וחלקן מועברות על ידי גופים דתיים במובהק.
7. **ככל שלא תהיה היענות לדרשותיכם** - עמדו על **זכותכם להימנע מהקניית חינוך דתי לילדיכם** ופטרו אותם מהשתתפות בשיעור.
8. **על בעייתיות התכנית והסיבות להתנגדות לה - קראו כאן בהרחבה**.

ספרי לימוד

1. בדקו את רשימת ספרי הלימוד שקיבלתם ואת שמות ההוצאות לאור. וודאו שהספר מיועד לבית הספר הממלכתי (ולא לממלכתי דתי בלבד).
2. בדקו את תכנם של כל ספרי הלימוד וחבורות העבודה של ילדיכם.
3. אל תהססו לפנות להנהלת בית הספר לבירור על כל ספר שמעורר את חשדכם. בדקו מול המחנכים האם צוות המורים מודע להדתה בספרי הלימוד והציעו שיתוף פעולה בבדיקת התכנים.
4. תוכלו למצוא סקירה של ספרי לימוד ודוגמאות באתר שלנו ולהציג אותן באסיפת ההורים כדי לעורר את המודעות, וגם **להציג פתרונות** כמו לדלג על עמודים מסוימים המכילים תכנים לא ראויים או להציג טקסטים חלופיים.
5. לא מצאתם בין הסקירות את ספר הלימוד שלכם? מוזמנים לסקור אותו על פי מחנך ההדתה שפיתחנו ולשלוח אלינו את סקירתכם כדי שנוספה למאגר לטובת כלל ציבור ההורים.

חומרי לימוד מזדמנים - דפי עבודה

- מורים ומורות אופיים חומרים מפה ומשם לשימוש מגוון בכיתות הלימוד. לצערנו אנו נתקלים בחוסר תשומת לב, חוסר מודעות או גרוע מכך - החדרת **חומרים לא ראויים לחינוך הממלכתי** בכוננת מכון.
- הורים - עמדו על המשמר.** בדקו מדי פעם, יחד עם ילדיכם, את תיקום, ופנו למחנכת הכתה ודרשו הסברים ותיקון המעוות לכל חומר למידה לא ראוי בו נתקלתם.
- ➡ **דוגמאות לחידות חומר למידה לא ראויים לחינוך הממלכתי**.

אתרי לימוד מקוונים

היכנסו לאתרים המקוונים אליהם מופנים ילדיכם במסגרת שיעורי הבית או העבודה בכיתה. לא פעם **משולבים תכנים דתיים אמוניים** ברשימות ובתחומי דעת שרק שיקשרו בינם לבין העיסוק היהודי-דתי אינו ברור כולל ואינו נחוץ.

➡ **דוגמאות לתכנים בעייתיים באתרים מקוונים**.

אירועים וטקסים

בררו כבר בתחילת השנה כיצד הגן או בית הספר מתכנן לצייני פעילויות חגים, קבלת תורה, שנת בני מצווה וטקסים אחרים. הציעו להיות שותפים בתכנון ובהפקה. כך תוכלו להשפיע ולוודא שלא מוחזרים תכנים אמוניים ופרקטיקות דתיות בטקסים השונים. כך למשל, טקס קבלת תורה לא חייב להתקיים בבית הכנסת (ראו הסבר והצעת חלופות), ופעילויות חגים יכולות לכלול התייחסות למוטיבים שונים הקשורים לעונות השנה או לנושא אוניברסלי המתקשר לחג.

➡ **דוגמאות לטקסים בעייתיים במוסדות החינוך הממלכתי**.

➡ **ריכוז הצעות הורים לפעילות חלופית. מוזמנים לשתף בפעילויות מעניינות שיזמתם**.

מפעלים - טיולים ופעילות חוץ

1. דרשו לקבל לילדיכם, כבר באסיפת ההורים הראשונה, את כל המידע על טיולים ופעילות חוץ - כולל כל פעילות נוספת החורגת מתוכנית הלימודים הפורמלית - המתוכננים למהלך השנה.
 2. אתם רשאים שלא לאשר השתתפות ילדיכם בפעילות ולא לשלם עבור הפעילות. לתשומת לבכם: "זכות ההורים לדעת מראש על כל פעילות הנעשית מחוץ לכותלי בית הספר ועל כל פעילות החורגת משעות הלימוד: **זכות לאשר (בכתב) או שלא לאשר** את השתתפות ילדיהם בפעילות" (**זכויות ואחריות בבית הספר: הזכות לתת זכות**)
 3. ככל שירבו ההורים שיתנגדו לטיולים ולפעילות חוץ, או פעילות אחרת החורגת משעות הלימוד, שיש בהם תסיסה יהודית-אמונית, כך יגבר הלחץ על הנהלת בית הספר לשנות מסלולים או להתקשר עם מפעילים אחרים.
 4. גם כאן - רצוי לגיע להידברות על הנהלת בית הספר ולהציע חלופות שיהיו מקובלות על כולם. מוזמנים לפנות אלינו להתייעצות.
- ➡ **דוגמאות לטיולים ופעילויות חוץ בעייתיים**.
- ➡ **ריכוז מקורות מידע בנושא טיולים ופעילות חוץ**.

סגל הוראה ואקלים המוסד החינוכי

המציאות מלמדת על השפעה גדולה של מורים ומורות, גננות וסיוענות, תפיסת עולמם אינה חילונית, המשימים שפה ופרקטיקה דתית בכיתות ובגנים, בין אם בתום לב ובין אם בכוננת מכון.

כיצד תוכלו להשפיע על האקלים המוסדי?

1. דרשו כבר באסיפת ההורים הראשונה - מגן ועד תיכון - התייחסות ל כמה כללים שישביחו מודעות לנושא:
 - ➡ **שישה כללים להבטחת מערכת חינוך חילונית**.
2. היו שותפים מלאים בכתיבת התקנון המוסדי ובדקו את סיפוי הטיב לפני שתחתמו, כולל סעיפים המתייחסים לקוד הלבוש:
 - ➡ **הספת סעיפים לתקנון הבית ספרי** - הצעת ההורים.
 - ➡ **הקפדה על תקנון לבוש שוויוני ומכבד** - הנחיות.
3. **כשרות המזון** - חוזר מנכ"ל בנושא הזנה וחינוך לתזונה נכונה במוסדות החינוך מתייחס לאופן בו צריך לנהוג המוסד החינוכי בנושא הספקת מזון. עניין הכשרות מוזכר אך ורק בהתייחס לסיפוק מזון על ידי המוסד, דרך פקקים או נקודות מכירה בתחומי - סעיפים 2.4, 2.5 ו-2.11. כל דרישה היא לא לגיטימית ואין להסכים לה. דרישה כזאת המובאה מהיבט מסמכות ופגיעה בזכויות התלמיד, כבבודו ובחירותו (**חוזר מנכ"ל בנושא הזנה**).

➡ **דוגמאות לאקלים בית ספרי ולהשפעה מדינתה של סגל ההוראה**.

עוד לשימושבכם:

- ריכזו מקורות מידע בנושאים שונים הקשורים ליחסי הגומלין שבין המוסד החינוכי לבין ההורים:
- ➡ **זכות וחובה של ההורים על ילדיהם - חוק האפטרופוסות**
 - ➡ **הזכות לבחור זרם חינוך**
 - ➡ **הזכות להיות מעורבים ושיתפים בתהליך החינוכי**
 - ➡ **ועד ההורים הכיתתי והמוסדי**
 - ➡ **מעורבות גופים חיצוניים במוסדות החינוך - תכניות חיצוניות**
 - ➡ **תשלומי הורים והסכמת הורים לתכניות לימודים נוספות**
 - ➡ **כניסת בגירים למוסדות החינוך**
 - ➡ **טיולים ופעילות חוץ**
 - ➡ **איסור פרסומת מסחרית במוסדות החינוך**
 - ➡ **ריכוז מידע בנושא גני ילדים**
 - ➡ **מידע שימושי נוסף: למי ניתן לפנות בתלונה? תכניות לימודים ועוד**
 - ➡ **המדריך להורה החילוני - מכיל פירוט עיקרי המאבק ודרכי הפעולה**
 - ➡ **התמודדות עם הדתה - בספרי הלימוד, בפעילויות ובמכלול גורמים המשפיעים על האקלים הכיתתי והבית ספרי**.
 - ➡ **דיורי הדתה - מוזמנים לשתף אותנו באירועי הדתה ככל שתתקלו בהם**.
- פנו אלינו בכל שאלה - hell@hiloni.org.il

הפורום החילוני - מי אנחנו?

הפורום החילוני הנו עמותה רשומה ללא מטרת רווח אשר נוסדה בשנת 2011. הפורום משמש כארגון ארצי למאבק בתופעת ההדתה במערכת החינוך, בצבא ובמרחב הציבורי.

אתר הפורום החילוני: www.hiloni.org.il

מייל: hiloniorq1@gmail.com

פייסבוק: www.facebook.com/forum.hiloni

אינסטגרם: www.instagram.com/hiloni2022

